

landó visszavonni, ezért felterjesztik tanait Rómába a Hittani Kongregáció elé (1982). Közben azonban megvonták tőle a nyilvános papi működés jogát. Felszólították az egész magyar katolikus papságot és híveket, hogy vele és a hozzá tartozókkal semmiféle munkakapcsolatba ne lépjenek.

Három év múltán a Hittani Kongregáció prefektusa, Ratzinger bíboros, a II. Vatikáni zsinat konstitúcióiból egy 12 pontos szöveggyűjteményt küldött aláírásra, amit Bulányi aláírt, de kiegészítette azt az ő 13. pontjával, melyet szintén a Zsinatból idéz, és ami a lelkiismereti szabadságról szól (1985). Ratzinger a választ nem fogadta el, mert szerinte az a mondat relativizálta az összes többit.

Hátra volt még az utolsó lépés, a Hittani Kongregáció válasza Bulányi írásairól. A válasz megérkezett, és megjelent a katolikus sajtóban Ratzinger bíboros aláírásával, amelyben nem kevesebb olvasható, mint hogy Bulányi írásában (Egyházrend) „úgy ahogy hangzik, veszélyes, téves, és félreérthető” nézeteket képvisel (1987).

Közben fordult a világ, Magyarországon rendszerváltás történt (1989), de a Bulányi-ügyben semmi nem változott. Tizenöt év után Bulányi levelet írt a prefektusnak, hogy „hazámban a gyilkosok is kérhetik 14 és fél év után büntetésük törlését”. Ratzinger kérésére a 13. pontnak a többi közé való behelyezésével, és újbóli aláírás után visszavonták az 1982-ben elrendelt korlátozó intézkedéseket (1997).

A büntetés visszavonását a sajtó Bulányi rehabilitálásának minősítette. Valójában semmi sem állt helyre. Bulányi

nyí
ha-
lála
után
is,

mind a mai napig a Bokor a katolikus egyházban megbélyegzett, perifériára szorított és gyanakvással fogadott maradt. A kollaboráló magyar hierarchia a mai napig nem vallotta be bűneit az ateista államhatalommal való együttműködéséért, Bulányi és közössége üldözéséért sem. Nem kért a Bulányi által kibányászott kincsekből, azokból a tiszta jézusi eszményekből, melyektől várható volna az egyház és a társadalom igazi megújulása.

Személyes utóirat:

Gyurkának úgy kellett meghalnia, hogy egyházmegújító szándéka kudarcba fulladt. De nem volt hiábavaló a harca. Az Isten Ország építése nem felekezettfüggő. Ahonnan kiküldenek minket, ahol nem fogadnak be az Örömhírrrel, ott nem szabad erőltetni azt. Ott kell építeni

az Országot, ahol élünk, és nem szabad jogi keretek közé szorítani tevékenységünket. A bázison kell képviselnünk eszményeinket és teljesíteni küldetésünket azzal az elszántsággal és bátorsággal, ahogy azt a mi nagy Eszme-harcosunktól láttuk!

ZAJA PÉTER

BESZÁMOLÓ A TEREMTETT VI- LÁG RENDJÉRŐL...

A kilencvenes évek elején az ún. "ökofalusok" azért fordítottak hátat a városnak, hogy vidéken tiszta lappal, tiszta viszonyok között egy új, jobb élet csiráit vessék el. Általában az elszegényedett, kihalófélben lévő falvakat keresték, ahol nincs ipar, nincs nagyüzemi mezőgazdálkodás, azaz nagy valószínűséggel tiszta a víz, a levegő, és a talajszennyezés sem lehet jelentős. Így leltek rá Gyűrűfüre, Zalkodra, vagy éppen Visnyeszéplakra.

Meglehet, igazuk van azoknak, akik szerint már jó ideje zajlik a III. világháború. Harc az olajért, stratégiai nyersanyagkincsekért, az ivóvízért, harc a piacért. Az igazán lényeges kérdés, hogy miként tudunk ebből az alságos helyzetből tisztán és minél kisebb sérülésekkel kiszállni. Háború zajlik a falu és a város között is, igaz, nem nyíltan, csak a "sorok között". Úgy tűnik, hiába a temérdek szociológiai, pszichológiai vizsgálat, a kiválóbbnál kiválóbb vidékfejlesztési programok, a helyzet tovább romlik.

De ha az Embernek egyszer csak felnyílik a szeme, és szertenéz a Kárpát-hazában, nagyon hamar elkezd furcsa, "renitens" dolgokról gondolkodni. Lám-lám, itt élünk a "földi Paradicsomban". Ezen a vidéken minden megterem, kiváló minőségű gabonák, gyümölcsök színes skálája, fűszer- és gyógynövények sokasága, a méhek nektárja, régi állatfajtáink teje, húsa mind az egészséges testet építik. És még nem beszéltünk a vizek gazdag élővilágáról. A természet itt különösen nagy kegyben részesítette e tájék lakóit: hiszen ásványkincsekben is bővelkedik a föld. A Kárpát-medence füves lankái, változatos erdőségei, szakadékos hegyvidékei, bársonyos folyó völgyei pedig szemet gyönyörködtetőek. Az ország lakosait dolgozó "génekkal" és furmányos észjárással áldotta meg az Úr. Mi következik ebből? Ez ám a tejjel-mézszel folyó Kánaán! Itt nyilván minden ember boldog és szeretetteljes életet él. A valóság azonban mégis csak a lepusztultság, fásultság, reményvesztettség, a javak varázslatos módon történő eltűnése.

A helyzet a kilencvenes évek elején többek számára megérett a változtatásra. Érződött, hogy cseberből verderbe kerül a magyar társadalom a politikai bakugrások révén. Egyetlen kiútnak-megoldásnak kínálkozott a Falu. Remény volt arra, hogy az előző évtizedek falurombolási tendenciái megfordulnak, és talán visszatérnek a régi szép idők. Tudtuk, hogy csakis az önellátásra, az egészséges közösségek felélesztésére való törekvés lehet a kivezető út a materialista (legyen az kommunista vagy globalista)

csapdából. A lehetőség adott volt (és most is az): Magyarország az egyik legideálisabb hely a világon arra nézve, hogy függetlenedjünk a globalizáció ártalmaitól.

Az ún. "ökofaluskok" két csoportot képeztek. Az egyik társaság, a galgafarmos csapat, ekkor már némileg lépéselőnyben volt a maga megszerzett területével. A másik kör a BME Zöld Kör védőszárnyai alatt, a Martos Kollégiumban próbálta megteremteni az elméleti alapokat. A szellemi háttér csiszolása mellett az országjárás is elkezdődött: kerestük az elszegényedett, kihálófélben lévő falvakat, ezek ugyanis nyomjelzők voltak. Általában azokban a térségekben nézelődtünk, ahol nincs ipar, nincs jól prosperáló nagyüzemi mezőgazdálkodás, azaz nagy valószínűséggel tiszta a víz, a levegő, s a talajszennyezés sem lehet jelentős. Ilyen helyeken a porták is megfizethető áron voltak. Emellett az esetleges erdőségek, legelők, tavak már a bónuszt jelentették.

Így leltek az osztódó csoporttagok Gyűrűfüre, Zalkodra – és Visnyeszéplakra.

Történeti háttér

Visnyeszéplak természeti adottságai révén kisebbfajta paradicsom a Paradicsomban. Helyi források szerint a huszadik században kútásási munkák során több helyről is kerültek elő római kori cserépedény-töredékek, pénzérmék.

Levéltári adatokat elsősorban a pár kilométerre fekvő Visnyére (Wysnye) találtunk: Alsó-Visnye, Nagyvisnye, Daru-Visnye stb., de a további kutakodások révén reméljük, még mélyebbre juthatunk az időben. Visnyeszéplak neve először a 18. század végén bukkan fel: "Széplaki" szőlőhegy. Ezen rész eredetéről azt tartja a helyi hagyomány, hogy "hajdan falu volt, és kellemetes lakhely". Visnyéhez tartozó önálló hegyközségek: Alsó-hegy, Széplak-hegy, Öreg-hegy, Új-hegy, Keleti- és Nyugati-Kápolnáshegyek, Kari-dűlő.

A fentiek szerint Visnyeszéplak szőlőhegyként népesedett be (újra?) a 18-19. században. Az 1900-as évek derekára már kb. hatszáz lakosa volt (valószínűleg Öreg-hegygel és Pacsérvisnyével együtt). Ez indokolta, hogy a huszadik század '30-as éveiben, a Klebersberg Kunó-féle oktatási program részeként, a Visnyeszéplakkal szomszédos (1-1 km-re fekvő), majd később ahhoz tartozó Vitorágon és Pacsérvisnyén is működött elemi iskola, egészen a '60-as évek végéig. A pacséri iskolát, mely felszentelt kápolna is volt egyben, közvetlenül a rendszerváltozás előtt bontották le. Jól látható a településszerkezeten is ez a szőlőhegyi múlt: nem a megszokott – Mária Terézia idejétől datálható falurendezés/rombolás alatt kialakult – utca-sorházas elrendezés a jellemző. A házak távolabb, olykor 100-150 méterre helyezkednek el egymástól.

A gazdálkodásról főleg az idős elbeszéléseiből és a mai helyzetből kiindulva kaphatunk képet. Elsődleges volt az állattartás, ló, tehén, birkák, különféle baromfi minden háznál fellelhető volt. Emellett változatos gyümölcsöskertek tartoztak portákhoz (elsősorban cseresznye, meggy, alma, körte, szilva és diófajtákból volt/van

nagy változatosság), és persze szőlő, különösen a fekete szőlőfajták: oportó, otelló, bekkó, izabella stb. Természetesen zöldségeskert és némi szántó is járt a gazdasághoz. A legelők, kaszálók valószínűleg köztulajdonban voltak. Sokan foglalkoztak erdei munkával is, hiszen a Zselic közeli erdőségei bőven adtak munkát a téli nyugalmi időszakban.

A Kádár-korszak '70-es, '80-as éveinek indirekt falurombolási politikája nyomán itt is fogyni kezdett a lakosság. Mivel nem volt kövezett út, így tömegközlekedés sem, és a villamosítás is csak megkésve ért ide, ezért a tehetősebb lakosok beköltöztek a környék infrastruktúráisan kedvezőbb helyzetű településeire: Kadarkútra, Visnyére, Kaposvárra stb. Ennek következtében a lélekszám a kritikus 50 fő alá csökkent a fordulat éveire.

S itt értek össze Visnyeszéplak agóniájának és a kitelepülők egy csoportjának ösvényei. Többirányú felfedezés volt – hiszen különféle előéletű és eltérő indíttatású fiatalok találtak szinte egy időben otthonra Visnyeszéplakon. Voltak, akik a legendás műegytemi tánckörből érkeztek, s elérkezettnek látták az időt, hogy eleink életmódját újraszöve teremtsék meg életterüket, volt, aki a városi létből kiábrándulva, családi emlékeket követve jött ide (nagyszülei itt voltak uradalmi bérlők), és mi, az előszóban említett (szintén műegytemi gyökerű) ökofalusk csoport tagjaként.

Lassan húsz év telik el az első "új telepes" beköltözése óta. Eredmények? Talán már a számok is önmagukért beszélnek: a lélekszám körülbelül háromszorosára nőtt, nagyon sok gyermek (most úgy hetvenen lehetnek) hancurozik a szabad tereken, tizenegy új ház épült, és ennél többet újjítottak fel az új tulajdonosok. Újra van iskola, ha nem is úgy, mint máshol...

A külső világ szélsőséges változásai (olajárhullámmászás, gázcsap nyitás-zárás, deviza "hitelbiliárd" stb.) alig érzetik a hatásukat. Ezek már a függetlenedés csirái.

Mit kínál a táj?

Az "első telepesek" egyértelműen azzal a szándékkal érkeztek, hogy ebben az élettérben találják meg a boldogulásukat. Semmi külső munkahely, meg "hazajárok aludni", hanem állandósuló módon igazodni a táj nyújtotta lehetőségekhez, az önellátás egyre magasabb szintjeit elérve. Az évek során beköltöző új emberek, családok ehhez az elvhez igazodva szintén helyi tevékenységeket folytatnak. A Hely kínálta lehetőségek leginkább úgy mérhetőek fel, ha megnézzük, miből éltek itt hajdanán:

Gyümölcsstermesztés

Már a történeti előszóban is említettem, hogy az itt élők elsődlegesen állattartást és szőlőtermesztést folytattak. Sok hasznos információhoz jut az ember, ha megnézi a környékbeli települések, külterületek földrajzi elnevezéseit (Diópuszta, Szilvásszentmárton, Almamellék, Feketeszőlődűlő, a Visnye pedig állítólag meggyet jelent stb.). Ebből az is leszűrhető, hogy itt mindenféle gyümölcs jól érzi magát. Alapszíntén minden család foglalkozik is gyümölcs- és szőlőtermesztéssel, néhányan azonban ennél komolyabban. Még a '90-es években Surányi

Dezső professzor és Kőszegi Tamás (Mélius Alapítvány) inspirációja nyomán elkezdtek feltérképezni a vidék régi gyümölcsfajtaikat, majd ezek átmentését – fajtatérképezés, átoltás, idős fák ifjítása – és szaporítását. Ehhez kiváló segítséget kaptunk egy Visnye-Hárserdőn lakó bácsitól, aki már évtizedek óta gyűjtögeti a tájfajtaikat. A gyümölcsfeldolgozás legkülönfélébb módszereit alkalmazzuk: aszalás, ivólevelek készítése, lekvárfőzés, befőttek, eszenciák (jóféle pálinkák) készítése egyaránt megtalálható.

Allattartás

Hajdanán teljesen természetes volt, ha a portához színes állatsereglet tartozott: tehén, ló, birka, kecske, disznó, nyúl, baromfi, kutya, macska. A Kádár-korszakban sajnos leépült ez a fajta paraszti gondolkodás/gazdálkodás. Nekünk, új betelepülőknek számtalan egyéb problémával kellett szembenéznünk az első időszakban, így az állattartás lassabban indult be. Az utóbbi években azonban örövendetesen szaporodik az állomány: szinte minden portán van baromfi, de kecskék, disznók, tehének, lovak is egyre több háznál. A feldolgozás – tej, sajt- és vajkészítés, húsrak stb. – egyelőre az önellátást célozza, de már akad, akinek komoly anyagi forrás a rendszeres sajteladás. Időszakosan tojásból is van felesleg, amit ismeretségi körben értékesítünk.

Méhészet

Az állattartás speciális ága a méhészet. Visnyeszéplak kiváló adottságai miatt (hárserdők, akácok, gyümölcsösök, rétek-legelők) többen is űzik ezt a mesterséget, ami komoly bevételi forrást jelenthet. A méhészet járulékos termékei a propolisz és a méhviasz. Ez utóbbit felhasználjuk gyertyamártáshoz, fülgyertya-készítéshez stb. Járulékos haszonként persze nem mellékes a gyümölcsfák beporzása sem.

Kézművesség, hagyományos mesterségek

Elsősorban az önellátáshoz szükséges termékek készítése gyakori. Szövés, nemezelés, gyertyamártás, bőrzés, kályhaépítés stb., de például a kovácsolt eszközök, a faragott bútorok és a ruhaárak készítése immár némi bevételi forrást is jelent a "mestereknek".

Erdőhasználat

E tevékenység kapcsán is érdemes megnézni a környező településneveket: Lipótfá, Böszénfa, Magyarlukafa stb. A Zselicség hatalmas erdőségei ölelik körbe Visnyeszéplakot. A szerencsének is köszönhető, hogy az itt élő legtöbb család rendelkezik kisebb erdővel. Ennek révén a fűtéshez, illetve a főzéshez/kenyérsütéshez szükséges energia előállításuk megoldott. Ilyenkor ébred rá az ember, mennyi mindenhez szükséges fa: a paradicsomkarózástól, a szőlőoszlopon át a karám- vagy kerítéskészítésig és az épületfáig (gerendák, deszkák, lécek), de ez ad alapanyagot a faragáshoz is. S még biztos kihagytam jó pár dolgot. Természetesen az erdő nemcsak fa, hanem egy csodálatos, összefüggő rendszer, aminek kiváló gyümölcse például a gomba, a medvehagyma és a vadon termő gyümölcsök, melyekben igencsak bővelkedik a Zselic. Vadban is gazdag e tájék, sőt némelyikben (őz, szarvas)

talán túlságosan is. A vadászat azonban mások kiváltsága, űzik is rendszeresen...

A közösség

A kezdetek kezdetén, a kilencvenes évek első felében, elsődleges szempont volt az emberek közötti kapcsolat erősítése. A régi – Erdélyben itt-ott még manapság is eleven – hagyományok szellemében igyekeztünk segíteni egymásnak. Az akkor itt élő négy-öt család még rengeteg nehézséggel nézett szembe, magától értetődő volt az együttműködés, legyen szó házfelújításról vagy -építésről, közös bevásárlásról, útjavításról stb. Gyakoriak voltak a közös vasárnapi ebédek, a névnapköszöntések, az esti sakk-partik, beszélgetések, tervek szövögetése.

A kilencvenes évek végére megduplázódott a beköltözők száma, ebben az időszakban alakítottuk meg a Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesületet, elsősorban azért, hogy megvásárolhassunk egy félig felújított régi épületet a majdani iskola céljára (pár éve már közösségi házként működött a házikó addig is). Hogy valóban alkalmas legyen iskolai célokra, eleget kellett tenni bizonyos törvényi előírásoknak, ami jelentős átépítést-kibővítést kívánt meg. Itt bizonyos dolgok mindenkinek a képességeinek, illetve szabadidejének megfelelő munkával beszállni, hiszen ez kiemelkedően közös ügy volt. Természetesen nem konfliktusmentesen, de elkészült a ház, angol vécékkel, zsbongóval stb., úgy, ahogy a szabályok előírták. Persze nem lennénk Magyarországon, ha ezután közvetlenül nem szigorodtak volna a szabályok az iskolaépületre vonatkozóan.

Az elmúlt évekbe a családok/párok számának folyamatos emelkedése nyomán a közösségi élet némileg átalakult, egyrészt szervezettebb lett, másrészt elindult egyfajta differenciálódás is. A tizenöt-húsz család esetén már inkább a barátságok dominálnak a kisebb kalákáknál, öszezjeveteleknél. Egy falverésre, névnapra, farsangi mulatságra gyakorlatilag mindenki elmegy, de egy cserepezés, szénagyűjtés stb. már inkább a lelkileg egymáshoz közelebb álló családok között zajlik.

A gyerekek esete egész más – ők a jövő ígéretei. Míg mi, felnőttek az ország minden részéből különféle háttérrel, előélettel jöttünk ide, és ez meglátszik a kapcsolatainkon, a napi konfliktusokon, addig ők együtt nőnek fel kis koruktól fogva. Az egységesebb gyökerek és háttér nagyobb összetartó erőt, megértést eredményez közöttük.

Gyűrűfűtől és más hasonló indíttatású helyektől eltérően nálunk nincsenek írott szabályok, nincs "helyi alkotmány", hanem egyfajta ősi erkölcsi "kötelességrend" szerint próbálunk élni (a modern jogrend szerintem megbukott a világon). Ez ugyan nem egyszerű, és voltak, talán lesznek is pofonok, de szerintünk mégis ez a járható út. Ez persze nem azt jelenti, hogy bárki bármikor ideköltözhet! Létezik egyfajta "ismerkedési időszak", amely alatt az itt lakók megtapasztalhatják a letelepedni szándékozó családot vagy párt. Ez persze kölcsönös, mert közben a jövevények is eldönthetik, valóban ezt szeretnék-e. Úgy egy év ez a közties időszak, amit vagy helyi "albérletben"

töltenek el a várakozók, vagy gyakori látogatások révén adnak lehetőséget az ismerkedésre.

Valójában egy írott szabály mégis született pár éve, mégpedig a tulajdonszerzéssel kapcsolatban, a spekulációs vásárlások kivédésére (volt néhány kellemetlen tapasztalatunk). A lényege, hogy azt segítsük tulajdonhoz Széplakon, aki vállalja, hogy itt fog élni, de ha valami oknál fogva ez mégis meghiúsul, akkor az ingatlanát a közösség által megszavazott feltételekkel, s meghatározott személynek kell eladnia.

Az eddigiekből is kiderülhetett, hogy a helyiek alapvetően két csoportra oszthatók: az "öslakosok" (előttünk telepedtek le a nagyszüleik), és mi, "bebírók" vagy "kiköltözők" (gyütt-mentek). Különösen az első időkben sokat próbálkoztunk a közeledéssel, például a neves eseményekre (esküvő, keresztelő stb.) való meghívással. Az idők során mégis kialakult, illetve megmaradt egyfajta távolságtartás, talán a nagyon különböző élethelyzet, az értékítéleteink eltérése miatt, vagy talán mert még mindig "idegeneknek" számítunk. Természetesen ez is személynél függő, mert van, akivel nagyon jó a kapcsolat, akár a napi együttműködés terén is (pl. a legközelebbi szomszédossal ilyen a viszony), de többekkel kimerül a közönösben. A helyzet firtora, hogy jelenleg a "bebírók" immár a háromnegyedet teszik ki a lakosságnak...

Hit

A közösség életéhez Visnyeszéplakon szorosan kapcsolódik a Hit kérdése. Ez életünk alapeszenciája, és egyben legfőbb véderőnk a "GaPoHa" (Gazdasági Politikai Hatalom) ármányai ellen. Bár a legkülönbözőbb háttérű, indíttatású emberek jöttek össze itt, majd minden családnál közös pont a katolikus hit. Legtöbbünknel nem külsőségről, formális hitről (vallásosságról) van szó, hanem belső érzésekről, a "Lélek italáról". Nem kizárólagos belépő a keresztlevél (vannak kivételek is).

Néhány esetben gyengítő tényezőnek tűnik, hogy Visnyeszéplakon nem beszélhetünk egységes hitről vagy vallásról. Ebből következik ugyanis, hogy a közösség különböző lelkületű tagjai másképp értékelik az élet eseményeit – sokszor komoly vitákat, "heves beszélgetéseket" kiváltva. Úgy látom azonban, hogy az eltérő értékítéletek ellenére is, így sokkal erősebbek vagyunk. A problémák megoldása is gördülékenyebb, ha több a változat, több hozzáállás is jelen van, mintha csak egy lenne a tarsolyban. Szebben hangzana, ha teljes egyetértésről írnék a fő kérdésekben, de álságos lenne. A harang és a templomépítés kérdése jó példa mindezekre:

A jelenlegi harang – amit 1866-ban (!) öntöttek – 2004-ig egy rozoga haranglábon állt, a település egy kieső helyén, ráadásul magánterületen, ahol a gazda kutyái rendszeresen "megcsipkedték" a harangozót. Nos, a napi háromszori harangozás megszervezése eleve sikertörténet volt annak idején (minthogy kézi harangozásról van szó), és a harang központi-közösségi térbe állítása is teljesen egyhangú döntés volt. Az új haranglábon építésében gyakorlatilag mindenki részt vett, hasonlóképp a harang áthelye-

zésében is, ami az érintett telektulajdonos ellenállása miatt nem is volt olyan egyszerű (a mintegy száz éve a helyi közösség által vásárolt és felszerelt harang csak később került magánterületre, és az új tulajdonos erősen magának érezte). Más a helyzet a közös templomépítés kérdésében. Ebben némileg megoszlik a közösség, hiszen abban sem teljes az egyetértés, hogy legyen-e (ha a jézusi tanítást nézzük, már Ő is a Lélek templomáról beszélt!). Néhányan ugyanis elvetik a fizikai templomot, főleg abban az esetben, ha az konkrétan egy vallási csoport szakrális tevékenységét (konkrétan a katolikusét) szolgálja. A többség azonban egyetért abban, hogy amennyiben ez a közösség erejét növelő, embereket összehozó épület lesz, akkor igenis fontos. Ha maga az építés is mindenki részvételével zajlana, akkor valóban kohéziós erő lenne, hiszen munkánk-izzadságunk gyümölcseként jönne létre.

A közös hit – a vallási csoporthoz való tartozástól függetlenül – főbb megnyilvánulásai az évkör legfontosabb ünnepeinek megtartásához kötődnek karácsonytól pünkösdig. Megpróbáljuk feléleszteni a régmúlt szokásokat, élővé varázsolni a megszentelt napokat. Megjelölt pontok a hetenkénti asszonyimádságok, az adventi roráték és a havonkénti szentmisék. Tavaly óta Bulányi atya is rendszeresen látogat minket, bár radikális nézetei miatt megoszlanak róla a vélemények, de kétségtelen, hogy új szintet hozott a közösség életébe. Böles tanácsai, élettörténete megfontolandó, tiszteletet ébresztő.

Iskola és oktatás

Hála Istennek, nagyon sok apróság nyüzsgött körülöttünk mindennapi tevékenységünk során. Már az előzőekben céloztam rá, hogy gyermekeink oktatása meglehetősen bonyolult és kalandos előéletű történet, amelynek még koránt sincs megnyugtató végkifejlete. Pedig idejekorán, már a kilencvenes évek közepén elkezdtük az előkészületeket iskolaügyben. Általános a vélemény közöttünk, hogy a jelenlegi oktatási rendszer nem szolgálja gyermekeink "helyes irányú" fejlődését. Ezért "kisebbit rossz" gyanánt jobb, ha mi hozunk létre egy iskolát, és a kötelező anyag mellett a valóban hasznos ismereteket is átadjuk nekik. Emiatt vásároltuk meg a már említett épületet 1996-ban, majd az ÁNTSZ feltételeinek megfelelően kibővítettük, felújítottuk. Igen sokat áldoztunk rá anyagiilag, fizikailag és szervezésileg is. Azt hittük – mi, naivak –, hogy a megfelelő tanító megtalálása lesz a legnehezebb feladat. Tévedtünk, a tanító nének ránk találtak, vagy mi találtunk rájuk? A folyamatos beköltözések eredményeképp jól el vagyunk látva szakos tanárokkal, illetve az egyes oktatási területekhez értő szakemberrel.

Ellenben a folyamatosan változó jogi helyzettel azóta is képtelenek vagyunk megbirkózni. Azt hittük, ha vannak tanáraink, készítünk tantervet, megfelelően kialakítunk egy épületet, és biztosítjuk a technikai háttérrel, akkor működik a dolog. No de ma Magyarországon nem az a cél, hogy a kistélepüléseken működjenek a kisiskolák, hanem ennek épp az ellenkezője: központi agymosodákba terelni a gyereksereget, az ottani "ideális" feltételek (digitális tábla, nyelvlabor, uszoda) hangoztatásával. Igaz,

hogya a tanulók igen jelentős része olvasni sem tud rendezően a gimnázium végére – de ez kit érdekel? A lényeg az, hogy bár kistelepülés létünkre jelentős számú – huszonnyolc – iskoláskorú gyermek van a közösségben, mégis az évek folyamán számtalan jogi megoldást kényszerültünk kipróbálni. Amikor még csak három leányka volt iskoláskorú, akkor beírtuk őket egy környékbeli iskolába, de egy nyugdíjas tanító bácsi helyben foglalkozott velük. Később voltunk kihelyezett osztály, kihelyezett tagozat vagy éppen "magántanulói" státuszban; próbálkoztunk az önállósággal, megnyugtató megoldás ezidáig nem született. Volt, amikor a hivatalok kekeckedése, volt, mikor az anyaiskola zűrös ügyei miatt voltunk kénytelenek váltani. Jelenleg egy nagyon jó, hasonló alapállású és gondolkodású anyaiskolánk van, a mezőörsi Magyar Műhely Alapítvány (MMA). Jogilag pedig az ún. 69-es paragrafus alapján a tanulóinkat az igazgató felmenti a rendszeres iskolába járás alól (időszakosan természetesen vizsgáznunk kell az anyaiskolában), így elvileg jár részükre a normatíva. A tanítás valójában Visnyeszéplakon folyik, és az MMA a normatíva döntő részét visszajuttatja a tanároknak és a működtetésre. Ez mind szép és jó, még államkincstári határozatunk is volt arról, hogy ez az egész jogszerű. Ám fentről ismét beletenyeltek: újabb vizsgálat indult tavaly ősszel, és visszamenőleg megvonták a normatívát, ezzel gyakorlatilag válságba sodorták a visnyeszéplaki gyermekek oktatását. Fellebbezés, államtitkári találkozó, paragrafusbújás színezték az elmúlt heteket – kézzelfogható eredmény nélkül. Felsőbb sugallatra most egy másik jogszabályra építve, új úton próbálunk elindulni, már el is készültek a szükséges dokumentumok. Ám a helyzet optimális esetben is legkorábban őszre rendeződik, addig a szülők adják össze a nélkülözhetetlen dolgokhoz (a tanítónő fizetése, néhány szaktanár díjazása, iskolai rezszi) szükséges összeget. Ez most hét-ezer forint gyermekenként – és van, akinek három gyermeke jár ide...

Szerencsére a nebulók ebből keveset éreznek, a tanítás évek óta ugyanúgy folyik: az alsósokat összevontan a tanító néni tanítja az iskolaépületben. A felsősök osztályonkénti bontásban házról házra járnak attól függően, hogy milyen órájuk van (nagyraoszt a szülők tanítják őket). A kötelező oktatáson kívül zeneoktatás, lovaglás, művészeti óra, "gyümölcsész képzés" stb. szerepel az életre való felkészítésben. Emellett persze otthon a házimunka során is nagyon sok ismeretet elsajátítanak a gyerekek.

Nem kell szégyenkezniük a már gimnáziumba járók miatt sem: mind a nyolcan a legjobbak között vannak, akár Pannonhalmán a bencésekénél, akár a kaposvári katolikus gimnáziumban tanulnak.

Alternatív technológiák

Visnyeszéplakon nem elsődleges prioritás ezek alkalmazása. Természetesen lehetőségeihez képest mindenki igyekszik használni ezt a tudást, főként a házépítéssel kapcsolatban. Színes a térkép e tekintetben, a leggyakrabban vert falú háztípustól a nádszövetvel bélelt faházon át

a szalmabála-házig sok mindent kipróbáltak már az új beköltözők. Kisebb-nagyobb kalákamunkák mindegyik esetben létrejöttek, a döngölt ház esetén sok ember kell (20-25 fő) viszonylag rövid, egyhetes időszakra, míg a szalmabálás esetben a favázszerkezetet akár két-három ember is elkészítheti, a bálák elhelyezése már viszonylag gyorsan megy. Így néhány embert igényel csupán, de hosszabb ideig tart. Természetesen mindegyik faltípus esetén vannak utómunkák: falfaragás, sarazás, simítás stb. Közösségépítő kalákatevékenység még a tetőzet lécezése és a cserepezés, ebben a nagyobb gyerekek is részt szoktak venni.

Készült már földház préselt vályogtéglából is, itt a ház nagyságától, az időjárási viszonyoktól függően akár egy-két hónapig is eltarthat a téglák elkészítése, s folyamatosan három-négy embert igényel.

Az új házaknál alaptétel a passzív napenergia hasznosítása, sok esetben a régi parasztházak is így épültek. Beépített napkollektor (a Rózsa Sándor-féle tartály kollektor) egy házban található, udvari "napzuhanyok" a legkülönfélébb változatokban már a porták közel felében léteznek. Áramtermelésre alkalmas (szélkerék, ill. napelem) komplex rendszereken is több család gondolkodik, a közeljövőben ezek elterjedése is várható.

A külvilágtól való energiafüggetlenséget garantálja, hogy az itt élők teljes egészében fát használnak a fűtésre, és legtöbbször fűzési energiaként is. Számtalan kályha- és kemencetípus szolgálja a házak megfelelő belső hőmérsékletének fenntartását (a korszerűbb tömegkályhák még nem terjedtek el nálunk). A szükséges tűzifát a környező erdők, főként a belső akácok biztosítják, de az öreg gyümölcsösök gondozásakor is sok fa keletkezik.

Mivel vezetékes vízhalózat Visnyeszéplakon nincs, így a háztartások egy része saját kútból szivattyúval, a többiek a hagyományos, "vödörfelhúzásos módszerrel" nyerik a vizet. Érdekesség, hogy a 30-40 méter mélyen húzó vízadó réteg ellenére az elmúlt években több kutat is ásattak a településen (holott manapság a kútfúrás sokkal elterjedtebb). A kevesebb vízfogyasztás miatt a szennyvíztisztítás kérdése nem kiemelt fontosságú. Ennek másik oka, hogy a háztartások többségében minimális a vegyszerhasználat, az is főleg mosószóda, hamulúg, ecet stb. Gyökérvonás szennyvízkezelés egyszerűsített formában több családnál is létezik.

Számos egyéb természetbarát praktikát is alkalmazunk, amelyek többsége energiamegtakarítással is jár: hűtésre sokan pincét használnak (vagy akinek hűtője van, a hideg téli időszakban kikapcsolja azt); a belső közlekedést gyalog, biciklivel és újabban lóval oldjuk meg; szállításra helyben néhányan lovaskocsit használnak, kisebb dolgokat talicskával, kiskocsival szállítunk. A hosszabb utaknál a telekocsi-használat, ha akadozva is, de működik, s a település falugondnoki szolgálata is ellát "tömegközlekedési" feladatokat. De az alternatív módszerek közé sorolom a kézi kaszálást, a lóval szántást, boronálást, az ásást és a házi gyümölcs- és zöldségfeldolgozási

módszereket: a lekvár és ivólékészítést, az aszalást. Csofalkoznék, ha nem hagytam volna ki valamit... Mindenestre e módszerek egyre elterjedtebb és sokszínűbb alkalmazása, bővülése előrevisz minket az autonómia útján.

A városban élők egyhangú napi ritmusával szemben Visnyeszéplakon az életritmus harmóniában változik a Természet ciklusaival. A nappalok hosszának változásai, az időjárás viszonyok erősen befolyásolják az életünket. A téli munkák mellett – jövő évi tüzelő elkészítése, almaválogatás-aszalás, diótörés stb. – ilyenkor több idő jut a szövésre, nemezelésre, kosárfonásra, és egymásra is. Gyakoribbak a közös összejövetelek, beszélgetések, kártya-partik. Télen több idő jut akár a szellemi tevékenységre, akár az alvásra. Tavasztól megindulnak a kinti munkák a fák metszésével, majd a kerti munkákkal. Ahogy megyünk bele a nyárba, sűrűsödnek a feladatok a kaszálással, szénagyűjtéssel, majd a termények begyűjtésével, feldolgozásával. És persze akinek kisebb-nagyobb építkezési munkái vannak (s ezek mindenkinél vannak), ezeket is be kell illeszteni a naptárba. A nyár végi, kissé nyugodtabb időszakot követi az őszi nagybetakarítás, ami a többség számára a legintenzívebb munkás időszak. És akik nagyobb állatot, lovat, tehenet tartanak, azok számára még korábbra tolódik a napindítás, az etetés, itatás, fejés miatt. Az ő életritmusuknak igazodnia kell a jószágokhoz is.

Falugondnoki szolgálat

1992-ben indult be Visnyeszéplakon – akkor még kísérleti jelleggel – ez a szociális tevékenység, először az azóta már megszűnt Bio-farm Zselic Alapítvány kezdeményezésére. Az Alapítvány volt a működtető is 1996-ig. E tevékenység lényege, hogy a település pályázat útján kap egy gépkocsit, általában mikrobuszt (a mi esetünkben az útviszonyok miatt mostanáig csak terepjáró jöhetett szóba). Jár hozzá egy fizetett falugondnoki állás, a megfelelő munkakörrel. Az első időkben a szolgálat meglehetősen rugalmas tevékenységet jelentett. Alkalmazkodva a település adottságaihoz, a falugondnok segít a hátrányos helyzet megszüntetésében: esetünkben nincs orvos, gyógyszertár, bolt stb., de emellett segít a hivatalos ügyek intézésében, a szociális segítségnyújtásban (idősek ügyeinek intézése), és – minthogy az öslakosok részéről igény van rá – az ő gyermekeik iskolába szállításában is.

Az állam normatívát ad a működési engedéllyel rendelkező szolgálatok részére, ez általában kevés szokott

lenni az adott feladathoz, amit az önkormányzatnak kell kifizetnie.

Speciális helyzetünkben és a folyamatosan változó külső tényezők miatt hosszú és tanulságos a Visnyeszéplaki Falugondnoki Szolgálat története. A működtető kezdetben az Alapítvány volt, majd átvette az önkormányzat, később saját egyesületünk, feladatátvállalási szerződéssel. Jelenleg ismét az önkormányzat működteti, az egyesület nem hivatalos közreműködésével. Elfogyasztottunk már jó néhány falugondnokot is (e sorok írója is kétszer belelépett ebbe a folyóba...), voltak acsarokodások, gépjármű-"amortizáció", kalandos gépjárműcserék, mint egy jó kis család sorozatban... Jelenleg nyugalom van, és a helyzet jelenlegi állása szerint idén lecserélik a mostani ötszemélyes terepjárót egy kilencszemélyes, félig terepjáró mikrobuszra.

Kulturális élet, sport

Igyekszünk teljes életet élni (bár az írás kedvéért kialakított tematizálás, tevékenységünk részekre bontása talán nem írja le pontosan a helyzetet). Az itteni életközösségi, kulturális vetületeit is megpróbáljuk mind tanulságosabbá, építővé, egyúttal izgalmassá tenni. Csak néhány kiragadott morzsa a "kulturális tevékenységeink" közül: a már említett szent ünnepeink megünneplése a betlehemezéssel, rorátéval, a böjti időszak imái, a húsvét megünneplése, a pünkösödés stb.. Szeptember utolsó hétvégéjén a Szent Mihály-napi búcsú köré gyűjtjük a legtöbb külsős programot: több neves kisház (Ládaafia, Márkus stb.) fellépett már nálunk, rendszeres a Salföldi huszárok bemutatása, és élő zene, sportversenyek tarkítják még a szakrális emlékezés mellett e napot. Nem ritka – különösen farsangi időszakban – a saját produkciók előadása sem.

A téli, nyugalmi időszakban gyakran szervezünk előadásokat, megfordult már nálunk az utóbbi években Andrásfalvy Bertalan, Pap Gábor, Molnár V. József, Géczy Gábor, Végh László, Magyar Gábor és még sokan mások. Szintén elsősorban a téli időszakra jellemzőek például a filmklubok. Igyekszünk igényes hazai és külföldi alkotásokat vetíteni a közösségnek, mára már külön a gyerekeknek és a felnőtteknek (az elmúlt hónapokban skandináv sorozatot tartottunk dán, finn, svéd filmekkel).

A sportélet is igazodik a természet ritmusához: télen sakk, csocsó, esetleg a lovaglás, míg az év többi részében a foci, kézilabda, méta a menő. Egyre gyak-

rabban íjászkodnak is a gyerekek.

Természetvédelem

Visnyeszéplak valóban kivételes természeti környezetben fekszik. Északról-északkeletről a Zselici Tájvédelmi Körzet által határolt település ligetes gyümölcsösei, elszórt házaival első látásra kedves hely benyomását kelti. Nincs a közösség tagjai között vita arról, hogy az alapvető természetvédelmi szabályokat betartsuk, és az idegenekkel is betartassuk (szemetelés, motorozás, hulladékégetés stb. tiltása, védett növények, madarak óvása).

Évekkel ezelőtt elindítottunk egy folyamatot, amelynek célja Visnyeszéplak teljes területének helyi védelme. Sajnos megint csak a hatóságok, illetve néhány tulajdonos aggályai miatt a folyamat lelassult, és a terveinket is át kellett dolgoznunk, de remélhetőleg 2009-ben megvalósul a védettség.

A falvak emberének elvették az életcélját, nem látja saját helyét, szerepét a világban. Évezredek szokásai és szerepei váltak semmivé pár évtized alatt. Egy ősi, szerves rendszer elemeit verték szét a demokrácia és a modernizáció maszlagjával. Az értelmes, boldog élet elemeit ködös, virtuális kényelem-habokkal zúzzák szét.

Pedig mire lenne szüksége az embernek az értelmes, gondtalan élethez? Tiszta vízre és levegőre, tiszta élelemre és emberi kapcsolatokra, szerető közösségre. Sokkal egyszerűbb és könnyebben elérhető dolgokról van szó, mint amikért ma folyik a hajsz (siker, pénz, nők, csillogás...). Az Igaz dolgokhoz vezető út mindig egyszerűbb és egyenesebb. A falusi embernek – és minden embernek – vissza kell találnia a testre szabott feladataihoz, a természettel való együttműködéshez, a kisléptékű, átlátható tevékenységekhez, amelyeket örömmel lehet végezni, és másoknak is örömet okozni általa. Valami hasonlóval próbálkozunk mi is Visnyeszéplakon, immár közel húsz éve...

forrás: Ökotáj – 41.sz. (2009)

GROMON ANDRÁS

A TALPRAESETT JÉZUS

*A téma ötletgazdájának,
Karlócai Miklósnak ajánlom.*

Ha az evangéliumokat olvasva nemcsak arra figyelünk, mit tanított Jézus, hanem arra is, *hogyan*, akkor nem nehéz észrevennünk, hogy „fölényes biztonsággal”, sőt – főként az ellenfeleivel folytatott vitákban – rendkívül szellemesen, talpraesetten, mondhatni „slágfertig” módon tanított. Olyannyira, hogy talán nem túlzás azt állítani: nemcsak tanításának tartalma volt zseniális, hanem az is, ahogyan azt alkalmazta, különösen a számára veszélyes helyzetekben, amelyekből „játszi könnyedséggel” vágta ki magát.

Ahhoz azonban, hogy ezt igazán érthessük és értékelhessük, nemegyszer meglehetősen sok „háttérinformációra”

van szükségünk Jézus vallási környezetéről. Ezeknek az adatoknak a fölidézése talán kissé nehézkesé teszi témánk bemutatását, de remélhetőleg megéri a fáradságot.

*

Jézus és legfőbb szellemi ellenfelei, az „írastudók és farizeusok” közötti összeütközések egyik leggyakoribb kiváltója az volt, hogy Jézus megszegte **a szombati munkaszünettel kapcsolatos** előírásokat, főképpen gyógyításaiival. Az egyik ilyen alkalommal, a béna kezű ember esetében (Mk 3,1-6), amikor „figyelték őt, vajon meggyógyítja-e szombaton, hogy aztán vádat emeljenek ellene”, Jézus egy óvodás korú gyermekek számára is könnyűszerrel megválaszolható kérdéssel lép ki a csapdahelyzetből: **„Megengedett dolog-e szombaton jót tenni vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy elpusztítani?”**¹ Másik két esetben még konkrétabb, gyakorlatiasabb és személyhez szólóbb, és ezért még találóbb Jézus kérdése. A tizenhét éves görnyedten járó asszony meggyógyításakor így hangzik: **„Nem oldja-e el mindegyikőtök szombaton is ökrét vagy szamarát a jászoltól, és nem vezeti-e ki itatni?”** (Lk 13,15), a vízkóros férfi meggyógyításakor pedig így: **„Ki az közületek, aki szombat napján is azonnal ki nem húzza fiát vagy ökrét, ha az kútba esik?”** (Lk 14,5).

A „szombat” körüli konfliktusok hátterében ez az ószövetségi előírás állt: „Jahve megparancsolta: Hat napon át szabad dolgozni. A hetedik nap legyen előttetek szent, a tökéletes nyugalom napja, szent *Jahve számára!* Mindenki, aki ezen a napon munkát végez, halállal bünhődjék. Szombaton még tüzet sem gyújthattok házaitekben” (2Móz 35,1-3). Eszerint a szombatot Isten nem az ember javára rendelte, hanem **önmaga tiszteletére**. Oly **kizárólagosan**, hogy az ember legegyszerűbb szükségleteinek is háttérbe kell szorulniuk, például a főzés céljából történő tüzugyújtásnak. És oly **szigorúan**, hogy Isten a szombat minden áthágását halállal büntetteti.

Jézus rádöbbedt: Micsoda Isten az ilyen?! Pontosabban: Micsoda istenkép?! – és a szombati kalásztépéssel kapcsolatos vitában egyszerűen megfordította a logikai sorrendet: „Isten a szombatot teremtette az emberért, nem pedig az embert a szombatért”, az eredetiben: **„A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért”** (Mk 2,27).

Így, kijelentő módban hagyományozták át ezt a tanítást, de könnyen elképzelhetjük, hogy **eredetileg kérdő módban** fogalmazta meg, kérdéssel válaszolva a farizeusok kérdésére („Miért tesznek [tanítványaid] olyat, ami nem megengedett?”). A kérdés formájú válasz még jobban kifejezné talpraesettségét, és csipetnyi iróniát is tartalmazna: „Vajon Isten előbb a szombatot alkotta meg a maga tiszteletére, és csak aztán **az embert a szombatért** (hogy szombaton ne kelljen egyedül tisztelnie önmagát), vagy **a szombatot az emberért** alkotta?”²

*

¹ Ezzel persze nemcsak önmagát akarta menteni, hanem ellenfeleit is gondolkodásuk, konkrétan istenképük átalakításra akarta ösztönözni, mert őket is meg akarta gyógyítani...

² Feltevésünkre feljogosít, hogy az ilyen esetek túlnyomó többségében, amikor Jézus ötletesen kivágta magát egy nehéz helyzetből, kérdés formájában fogalmazta meg „mentségét”.